

# ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 352/354:37.07

DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.4/01>

## **Безена І.М.**

Комунальний заклад вищої освіти  
«Дніпровська академія неперервної освіти»  
Дніпропетровської обласної ради»

## **Савич А.В.**

Український державний університет науки та технологій

## **Гавричков О.В.**

Комунальний заклад вищої освіти  
«Дніпровська академія неперервної освіти»  
Дніпропетровської обласної ради»

## **ІСТОРИЧНІ ПРОЦЕСИ З ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У РОЗБУДОВІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ВЛАДИ ТА ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ В ЧАСИ УНР (1917–1921)**

*Стаття присвячена дослідженню історичних процесів періоду Української революції 1917–1921 років та процесів державотворення. На сучасному етапі розвитку України й надалі продовжуються історичні переосмислення подій, які відбувались в складні часи: завершення Першої світової війни, української національної революції та утворення Української Народної Республіки (1917–1921), перші і не рішучі кроки з розбудови української державності, формування за національною традицією органів центральної й регіональної влади, становлення національної моделі освіти. Українська державність поставала «з нуля», перебуваючи в минулому статусі «колоніальної окраїни», не маючи практичного досвіду державотворення, спроби з відходу від імперських/колоніальних чинників устрою влади та адміністративно-територіального устрою, відхід від авторитарної й імперської моделі побудови структури влади та їх повноважень, пошуку нових шляхів ефективного поступу у розбудові основ саме демократичної держави, відповідальної влади від центру до регіону, розвитку освітньої системи в регіонах.*

*В ході дослідження встановлено: Українське державотворення проходило складних умовах публічної діяльності й протистоянні політичних і індивідуальних світоглядів, постають непростими для осмислення, розуміння за їх змістом. Але життя вимагало нової стратегії, політичної волі та відповідальності за державотворення і її майбутнє. Ускладнювало державотворчі процеси та розбудову місцевої влади поруч із внутрішніми й зовнішніми процесами: протистояння політичних сил, «отаманищина», війна із «Советською Росією», «білогвардійські» походи на Москву та захоплення Києва і частини українських територій, спроби загравання з агресорами тощо. Методи дослідження – всебічний історичний аналіз, співставлення (подій, фактів, світоглядів), моделювання історичних процесів і результатів тощо. Дійшли висновків: історичні процеси українського державотворення, формування державної політики з регіонального розвитку системи управління та ефективна комунікація «центр-регіони» проходили у складних умовах постколоніального минулого, відсутності єдності у розумінні стратегії розвитку управління регіоном, системи освіти та досягнення ефективних результатів діяльності.*

**Ключові слова:** владна вертикаль, національна модель, культура розвитку, демократизація, місцеве самоврядування.

**Постановка проблеми.** В Україні продовжуються нові стратегічні переосмислення історичних подій періоду Української Народної Республіки та розбудови української державності і організації центральної й регіональної влади, моделі управління освіти. Вказані окреслені трансформації відбулися в 1917–1921 роках, не маючи досвіду державотворення, тому відбувались перші спроби з відходу від колоніальних чинників устрою влади та територіального поділу, авторитарної й імперської моделі побудови структури влади, пошуку шляхів ефективного поступу у розбудові основ саме демократичної держави та розвитку освітньої системи в регіонах.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Науково-теоретичні дослідження загальнотеоретичних та практичних питань розбудови української державності, основ державного управління й структури регіональної влади здійснювали політичні діячі та науковці різних періодів: М. Грушевський, В. Липинський, П. Скоропадський, В. Вінниченко, С. Петлюра, представники української еміграції 20-х років ХХ ст., сучасні осмислення здійснюють в контекстах теорії й практики діяльності часів УНР: Я. Грицак, Р. Пиріг, Л. Решодько, П. Гай-Нижник, І. Бойко, О. Бойко, В. Кононенко, І. Кушко, Б. Райковський, Ю. Донченко, С. Смолянников, В. Яблонський, Ю. Терещенко, Я. Котилко, Р. Губань, Л. Левченко, С. Логвиненко, А. Пономаренко, К. Чорна, Ю. Щур та ін..

**Постановка завдання.** Приступаючи до нашого дослідження окреслено наступні ключові наукові й практичні питання: аналіз історичної ситуації й оцінки діяльності центральної влади УНР (1917–1921 рр.) направленої на визначення державної політики розбудови місцевої/регіональної влади.

**Виклад основного матеріалу.** Історичні процеси українського державотворення мають досить протяжну траєкторію у ХХ столітті, адже тричі було проголошено/відновлено її прагнення державної незалежності: вперше, української національної революції (1917–1921 роки) – УНР та ЗУНР; вдруге, Карпатська Україна-Українська держава (Підкарпатська Русь) (15.03 – кінець травня 1939 року); втретє, відновлено Українська держава (30.06.1941 року) та відновлення суверенітету Української держави – України (24.08.1991 року). Ці історичні події для українського державотворення мають особливу вагу, адже вони були направлені на політичне, соціальне, економічне і культурне об'єднання українського народу в межах єдиної держави, розуміючи, що процеси були схожими за правовими

процедурами, розбудови національної традиції державності та загальними практиками входження у лоно міжнародного права.

Зіставлення засвідчує, що в окреслені часи «українське питання» не входило до особливих інтересів та планів з реалізації права українського народу на власну державність у дипломатичні позиції провідних держав Європи. Оскільки багато століть українські території були сферою інтересів й фактично були розділені між сусідніми країнами, які мали авторитарні/колонізаційні плани на ці території, до їх числа відносимо – «Советську Росію» та всі оточуючі країни. Тому, фактично й історично склались різні регіональні моделі управління на українських землях, система освіти були сформована цими країнами-метрополіями.

Серпень 1991 року став історичною датою розвалу «Советського Союзу», відбувся «парад» незалежності всіх республік, що входили до її сфери впливу. Так, 24 серпня 1991 року Україна заявила про свою повну незалежність і прагнення розбудовувати власну українську державність. В серпні 1992 року проходило ряд знакових подій в історії нашої сучасної держави – річниця проголошення незалежності України, в ці дні – вперше в історії проходив на території нашої держави Всесвітній форум українців. На урочисті заходи прибули велике число представників українства всього світу та політичні й дипломатичні діячі із країн зарубіжжя. Особливої ваги мала знакова історична подія: 22 серпня 1992 року уряд в екзилі Української Народної Республіки (далі – УНР) здійснив офіційну передачу повноважень і символів державної влади представникам відновленої незалежної України, фактично підтвердивши правонаступництво сучасної української держави із УНР [1; 2].

Проте, осмислюючи значення цих історичних подій, тоді мало певні недоліки їх розвитку і змісту, адже не всі глибинно розуміли, сприймали їх особливість й вагомість в історичних традиціях українського державотворення. Державна влада України та народ перебуваючи посткомуністичному ідеологічному кліше, з упередженнями не згадувати значення і перебіг подій української революції і державотворення (1917–1921 років), не відзначали імена визначних постатей української революції, серед них М. Грушевського, В. Вінниченка, П. Скоропадського, С. Петлюри та інших осіб-розбудовників української державності та уроки тих подій. Дослідник П. Саух узагальнюючи перебіг історичних подій з українського

державотворення відмічає: «тоді ніхто повною мірою не уявляв, якою буде Україна після проголошення Незалежності. Важко уявлялося, в якому напрямі і за допомогою яких засобів (політичних, фінансових, матеріальних, духовних) слід трансформувати суспільнополітичний лад, політичний режим країни» [3, с. 11]. Окрім того до числа важливих задач української влади, політичних інституцій і українського народу можна віднести: *по-перше*, факт збереження і розуміння плінності державницької традиції та національної пам'яті від часів УНР до сучасної України; *по-друге*, збереження і володіння інформацією про необхідність збереження народної єдності, враховувати історичні уроки політичної діяльності, розбудови державності й подолання кризових явищ у політичному, соціальному, економічному просторах для досягнення основної мети – високорозвиненої української демократичної держави і заможних громадян; *по-третє*, збереження і захист основ державності, її суверенітету й цілісності, забезпечення державної політики направленої на обороноздатність, інноваційний і демократичний розвиток регіонів України.

В той же час дослідник Л. Решодько оцінюючи події січня 1918 року та прийняття IV Універсалу на засіданні Центральної Ради (далі – ЦР або УЦР) відмічає, що це «була критична ситуація для України», адже її поки що не визнавали як суб'єкта міжнародного права у зв'язку із розумінням як частини Росії. На закиди противників незалежності і самостійності України та легітимності діяльності влади, М. Грушевський на засіданні УЦР відмічав, що «останні вибори до місцевих органів влади продемонстрували, що ЦР є визначальною волею всіх верств українського народу», а зволікання з прийняттям державницького рішення подібно смерті [4]. В той же час відмічаємо, що є окремі оцінки науковців щодо повноти представлення політичного спектру українського суспільства в ЦР (обмежено право участі політичних сил (проімперських), які не бачили перспектив у розбудові власної державності – буржуазно-демократичні, консервативні та ліберальні партії) та певні обмеження у їх голосі й участі в формуванні української державності [5]. Отже, УЦР як суспільна інституція знайшла основну/ключову лінію державної політики, стратегію у розбудові української державності й регіональний розвиток долаючи внутрішній і зовнішній супротив, протистояння політичних світоглядів, міжособистісні протиріччя, пошук ефективної стратегії побудови незалежної держави з міцними регіонами.

Дослідники Б. Райковський, Ю. Донченко, С. Смолянников відмічають особливу вагу позиції Михайла Грушевського як засновника системи демократичних виборів в Україні. Окрім того йому належать пропозиції щодо відмови від губернського й повітового устрою, перехід на національну традицію – земельний устрій, набуття їх виборчим правом і представлення виборчим округом. Вперше поставлено питання про загальне виборче право громадян. М. Грушевський відмічав, що «тільки округ при добрій організації може наладити в себе добре і справу санітарну, і дорогову, і земельну, і промислову, і культурну..., він буде спроможним організувати й сіть середніх шкіл, і якість вищої школи, добрий музей і порядний театр» [6, с. 95]. Тобто запропонована нова модель регіональної влади та управління території має стати рушійною силою децентралізації влади. Перша світова війна наклала тяжкий негативний вплив на внутрішньо-державний розвиток територій, рівень життя народів, які проживають на її просторах (від центру до глибинки), прагнення й політичні ідеї з автономії та незалежності окремих регіонів/територій, зміни світоглядів їх еліт, в умовах затяжної людинобвивої війни і розвалу імперських/колоніальних держав Європи.

I. Бойко досліджуючи питання розбудови конституціоналізму в УНР зробив наступні узагальнюючі висновки: *по-перше*, УЦР була створена 4 (17) березня 1917 року та була представницьким органом державної влади в Україні; *по-друге*, 4–8 (18–21) квітня 1917 року відбувся Український національний конгрес, який легалізував діяльність УЦР та обрав її склад у кількості 118 осіб; *по-третє*, перші збори УЦР відбулися 5 (20) березня 1917 року, на них було обрано Президію і постійно діючий Виконавчий комітет у складі 20 осіб; *по-четверте*, нормативно-правовими актами УЦР були універсали, постанови, декларації, ухвали, закони; *по-п'яте*, вінцем законодавчої діяльності УЦР було ухвалення 29 квітня 1918 року Конституції УНР («Статут про державний устрій, права і вольності УНР») (далі – Конституція), яка була за державницькими ідеями і змістом прогресивною, відповідала тогочасним європейським зразкам [7, с. 69]. Конституція закріплювала адміністративно-територіальний устрій УНР на землі (в сучасному розумінні – області); ті, в свою чергу, поділялися на волості, які склалися із певної кількості громад. Слушною в окресленому контексті є декларація про децентралізацію влади та надання широких повноважень органам місцевого самоврядування (далі – ОМС)

щодо забезпечення прав і вольностей громадян в регіонах, яка була прогресивною в тих непротистих умовах розбудови української державності.

До системи ОМС були включені громади, волості і землі як відповідні елементи адміністративно-територіального устрою української держави. Громадяни держави отримали право на вибори своїх представників до ОМС – депутатів, які в свою чергу відповідно до повноважень створювали виконавчі органи. В цій короткій формулі видно прагнення держави до децентралізації державної влади, причому здійснення такої децентралізації не повинно порушувати єдності державної влади та унітарності держави. Центральний уряд, через своїх міністрів лише здійснює контроль діяльності місцевої влади та координацію їх діяльності, і що для цього можуть бути визначені спеціальні урядовці (в сучасному розумінні – префекти) [8].

Практична реалізація прийнятої Конституції УНР була перервана гетьманським переворотом під керівництвом Павла Скоропадського та розгону УЦР, відміни всіх запроваджених реформ в українській державі. Володимир Винниченко писав, що «29.04.1918 року, день переходу влади з рук національно-української дрібнобуржуазної демократії в руки неукраїнської великої буржуазії» [9, с. 119]. Так, розпочався інший, новий історичний відлік Української держави (далі – УД) і Гетьманату П. Скоропадського. У своїй Грамоті гетьман відзначав, що «управління Україною буде провадитися через посередництво призначеного мною Кабінету Міністрів і на остаточнім обґрунтуванні нижче долучених до цього законів про тимчасовий державний устрій України». Внутрішня політика Української держави тепер почала спиратись на старі поміщицькі традиції державотворення та соціально-політичні стандарти ліквідованої Російської імперії. УД тепер поділялася на 9 губерній та 2 округи. Губернії та округи очолювали старости, які керували з губернських міських центрів [10; 11]. З представниками органів влади Кримського Крайового Уряду та Кубанської Народної Республіки велися активні переговори щодо перспективи входження на правах автономії до складу УД.

Я. Грицак оцінюючи державотворчу діяльність Гетьмана Української держави П. Скоропадського відмічає, що «вирваний із звичного руслу життя російського дворянина світовою війною і революцією, волею долі він був поставлений на чолі української держави ... Не будучи демократом і сповідуючи консервативні погляди, він прагнув залучити до будівництва стабільної

української держави найширші верстви, незалежно від їхнього соціального і національного походження. Логіка державного будівництва змусила його захищати українські інтереси, навіть якщо його влада опиралася на німецькі багнети, а більша частина міністрів говорила і думала по-російськи» [12, с. 265]. Такими були реалії того історичного часу, суспільного середовища та мислення і діяльність провідних персоналій українського державотворення початку ХХ століття. Р. Пиріг окреслює, що «Українська держава (Гетьманат П. Скоропадського) можна кваліфікувати як авторитарно-бюрократичний режим, породжений складним і суперечливим перебігом революційних процесів. Характерні риси Української держави – надзвичайні повноваження глави держави, відсутність представницького органу влади, поєднання в уряді виконавчих і законодавчих функцій, вузька соціальна база, тимчасовий характер правління, владні прерогативи якого були відчутно обмежені німецько-австрійською окупацією. Сім із половиною місяців функціонування Гетьманату уособлювало окремий консервативний етап Української революції 1917–1921 р.» [13]. Оцінюючи перебіг історичних подій цього періоду В. Винниченко писав, що «історія наче навмисно вивела спочатку на арену боротьби на Україні з одного боку руську дрібну буржуазію в особі руських есерів, кадетів, меншовиків, і їхнього спільного Тимчасового Правительства; а з другого українську демократію, властиво теж дрібну буржуазію... Кінець УЦР почався не тоді, як вона закликала німців, а як розірвала з своїми масами. Німці ж і гетьманщина були тільки послідовним і неминучим довершенням цього розриву» [9, с. 327-328]. Дослідник Ю. Терещенко відмічає: протягом короткого терміну реалізовано низку значущих реформ для місцевого рівня влади (держава і військо, міжнародна політика, земельна реформа, культура), «культурна діяльність доби Павла Скоропадського спиралась на меценатську традицію українських гетьманів, які були ревними опікунами освіти і науки. Його уряд заснував два українських університети й Українську Академію наук [14]. Але, перебіг подій, хаос, проблеми політичні, соціальні, економічні призводили до нових поворотів у розбудові державності та розвитку УД. Виникали проблеми із постійними змінами підконтрольності територій УНР, які пов'язані із воєнними діями антиукраїнських армій та підривною діяльністю маріонеткового «пролетарського» утворення «Советской Росії» в Харкові.

П. Гай-Нижник висловлює власне бачення й оцінку подальших подій в Українській державі та антигетьманський переворот: «це не був виступ на підтримку народного повстання, це був добре й давно спланований військовий заколот (путч), який спричинив собою вибух народного повстання, а по суті – анархізацію народних мас, безлад і поширення отаманщини» [15, с. 12]. Після повалення Гетьманату, Директорія почала реформування та реорганізацію ОМС, в основу якого було покладено «трудоий принцип», відновлення попередніх актів УЦР та адміністративно-територіальний принцип побудови влади від центру до регіону [16]. Проте, події війни з «Советською Росією», введенням воєнного стану в країні, відповідно Директорія вимушена була відмовитися від власних планів та повернутися до Гетьманського адміністративно-територіального устрою. Окрема тема – це діяльність окупаційної влади на місцях в громадах.

Міністерство внутрішніх справ УНР здійснювало всю організаційно-управлінську роботу із ОМС: призначали губернських та повітових комісарів, які вибудовували нижчу вертикаль влади – сільські комісари, створювались ОМС; координували їх роботу та здійснювали контроль її діяльністю й за ефективністю виконання рішень центральної влади; відсутність чіткості розмежування повноважень, що призводило до кризи в окремих регіонах країни, збройного протистояння і розгортання збройного руху опору (у формі «отаманщини» тощо). Ю. Щур відмічає, що «у першій половині 20-х рр. ХХ ст. на Наддніпрянщині маємо два основні напрямки національного руху Опору: стихійний («отаманія») та організований. До першого відноситься діяльність різноманітних повстанських загонів, які, як правило, не мали чіткої політичної орієнтації та платформ. Цей напрямок був зумовлений невдалою політикою більшовицького уряду, зокрема «воєнним комунізмом». Після впровадження радянською владою нової економічної політики стихійний рух Опору поступово згортається» [17].

С. Петлюра в одній із своїх промов відзначав, що «не повинно бути хаосу в політичному думанні... Самостійна Україна коли буде, то буде тільки як демократична республіка... зберегти єдину надію України, регулярну армію, бо тільки наша боротьба й перемога може визволити Україну від чужого панування!» [18, с. 188–189]. Окрім того, наші дослідження підтверджують думку, про відсутність єдності і діяльності направленої саме на українське державотворення, і це пов'язано

з рядом об'єктивних і суб'єктивних причин: проти УД йшла війна з боку сусідніх країн з прагненням мати вплив на її території (білогвардійці (відновлення місцевої влади за типом імперії, «Красная армія» – місцева влада у формі робітничих або селянських рад, «отаманський рух» – місцева влада, яка мала фактично авторитарну модель «отамана», тощо). Місцеві самоврядні процеси заглиблювались у широку кризу протистояння, які були спричинені частими змінами державної політики, владної вертикалі та підконтрольності, що теж негативно впливало на розвиток місцевого громадського руху. Протистояння одна із них – із центральною владою, коли виникали питання: державного фінансування, постачання зброї, продовольче забезпечення, відмова воювати далеко від рідного дому, піддавались ідеологічному більшовицькому впливу, виконання прийнятих державних рішень, тощо. Окреслені проблеми й події в більшості випадків глибоко дезорієнтували місцеві громади та призводили до загострення протистояння в окремих регіонах.

В. Яблонський відмічає, що після поразки УНР у протистоянні із «Советскою Росією», відбувались руйнівні політично-репресивні процеси, які проводила більшовицька влада – «разом із державністю була заборонена українська історія, зазнавали утисків мова і культура, український народ фактично отримав статус «молодшого» у державі де усі суб'єкти мали «рівний статус» [19, с. 114]. В той же час, ідеї демократії та місцевого самоврядування у «советський період» української історії завжди асоціювалось виключно із «українським буржуазним націоналізмом» і тому були не доступні для вивчення істориками, не кажучи вже про практичне застосування дієздатних практик управління в регіоні та центрі, активні комунікації, співпраці із місцевими громадами та громадянами.

**Висновки.** Розглянувши окремі питання з формування державної політики в аспектах українського державотворення можна умовно розділити цей процес на чотири етапи: перший, 1917–1918 – УНР, центральний орган влади УЦР та місцеві органи влади на основах демократичної виборності, звітності та підпорядкування, які враховували національні традиції; другий, 1918 рік, Гетьманщина, яка повернула імперську модель організації влади, гетьман – одноосібний самодержець, адміністративно-територіальний устрій з імперського періоду; третій, Директорія, яка фактично зберегла місцеві інституції визначені Гетьманатом (імперського періоду) адміністративно-

територіального устрою і управління; четвертий, «советський», зорієнтований на бідне селянство та робітників, імітація народного волевиявлення і управління місцевими справами (зверху до низу), фактичне запровадження колоніальних, імперських моделей управління і суцільного авто-

ритарного контролю за діяльністю на окраїнних землях «советської імперії». Наше дослідження матиме тематичне продовження, яке зорієнтовано на нове осмислення процесів розбудови державного управління на регіональному рівні в наступні періоди українського державотворення.

#### Список літератури:

1. Золотий рядок в історії нашої держави. *Голос України*. 26.08.1992 р. № 161 (411).
2. Доля України єднає українські сили у всьому світі. *Урядовий кур'єр*. 04.08.2021. URL; <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/dolya-ukrayini-yednae-ukrayinski-sili-u-vsomu-svi/> (дата звернення 24.08.2024)
3. Саух П. Незалежність України. Трансформація духу і випробування національним буттям. *Вісник НАПН України*, 2024, 6(2). С. 1–3. URL; <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/484/551> (дата звернення 24.08.2024) <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6202>
4. Решодько Л. Четвертий Універсал. *Голос України*, 29.08.1992 р. № 164 (414).
5. Гай-Нижник П. Повалення УНР і переворот П. Скоропадського у 1918 р.: причини і рушійні сили (внутрішні та зовнішні чинники). *Україна дипломатична*. Науковий щорічник. Вип. 11. Упорядники: Л.Губерський, п. Кривонос, Б. Гуменюк, А.Денисенко. Київ, 2010. С. 421–450.
6. Райковський Б., Донченко Ю., Смолянников С. Михайло Грушевський – засновник системи демократичних виборів в Україні. *Вісник Центральної виборчої комісії*. № 1 (3). 2006 р.. С. 94–98.
7. Бойко І. Місце і роль Конституції Української Народної Республіки 1918 р. в історії національного конституціоналізму. *Український часопис конституційного права*. 3/2017. С.67–76.
8. Конституція Української Народної Республіки («Статут про державний устрій, права і вольності УНР»). Закон УНР. Центральна Рада від 29.04.1918 р. URL; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002300-18#Text> (дата звернення 24.08.2024)
9. Винниченко В. Відродження нації (Історія української революції (Марець 1917 – грудень 1919 р.)). Ч. 2. Київ–Відень 1920. 328 с. URL: [https://chtyvo.org.ua/authors/Vynnychenko/Vidrodzhennia\\_natsii\\_Ch\\_II/](https://chtyvo.org.ua/authors/Vynnychenko/Vidrodzhennia_natsii_Ch_II/) (дата звернення 24.08.2024)
10. Закони про тимчасовий державний устрій України. Документ n0004300-18, Прийняття від 29.04.1918 р. URL; <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0004300-18> (дата звернення 24.08.2024)
11. Грамота до всього українського народу. Гетьман Всієї України Павло Скоропадський. URL; <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0003300-18#Text> (дата звернення 24.08.2024)
12. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. Київ; Yakaboo Publishing. 2019. 656 с.
13. Пиріг Р.Я. Українська держава. Енциклопедія історії України в 10 т. ред. рада: В.М. Литвин (гол.) та ін.; Ін-т історії України НАН України. Київ: Наук. Думка. URL: [http://www.history.org.ua/?termin=Ukrainska\\_Derzhava](http://www.history.org.ua/?termin=Ukrainska_Derzhava) (дата звернення 24.08.2024)
14. Терещенко Ю. Створити державу за кілька місяців. *Локальна історія*. 29.04.2023. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/stvoriti-derzhavu-za-licheni-misiatsi/> (дата звернення 24.08.2024)
15. Гай-Нижник П. Повстання Директорії: хто і коли спланував антигетьманський заколот 1918 р. Крути: проблеми державотворення від доби Української революції (1917–1921 рр.) до сьогодення. Вип. III. *Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції (Крути, 29 січня 2020 р.)* / Упорядники: Валентина Піскун, Максим Потапенко. Київ–Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2020. 360 с.
16. Про місцеві конгреси і ради трудового народу. Закон Директорії від 07.02.1919 р.. Сайт Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України. URL: <https://tsdavo.gov.ua/gmedia/63-30a-jpg/> (дата звернення 24.08.2024)
17. Щур Ю. Національний рух Опору на Наддніпрянщині у 20-ті роки XX століття. Сайт Militarnyi. URL: <https://mil.in.ua/uk/blogs/natsionalnyj-ruh-oporu-na-naddnipryanshyni-u-20-ti-roky-hh-stolittya/> (дата звернення 24.08.2024)
18. Петлюра С. Статті. Київ. Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1993. 341 с.
19. Яблонський В.М. Особливості сприйняття УНР в Україні після проголошення незалежності. *Вісник Маріупольського державного університету серія: Історія. політологія*, 2017, вип. 20. С. 163–171.

**Bezena I.M., Savych A.V., Havrychko O.V., HISTORICAL PROCESSES IN THE FORMATION OF STATE POLICY IN THE DEVELOPMENT OF REGIONAL AUTHORITIES AND THE EDUCATIONAL SYSTEM IN THE TIMES OF THE UNR (1917–1921)**

*The article is devoted to the study of historical processes of the period of the Ukrainian Revolution of 1917–1921 and the processes of state-building. At the present stage of Ukraine's development, historical rethinking of the events that took place in difficult times continues: the end of the World War I, the Ukrainian National Revolution and the formation of the Ukrainian People's Republic (1917–1921), the first and hesitant steps towards the development of Ukrainian statehood, the formation of central and regional authorities according to the national tradition, and the establishment of a national model of education. Ukrainian statehood emerged 'from scratch', having previously been a 'colonial fringe', with no practical experience of state-building, attempts to move away from imperial/colonial factors of the government and administrative-territorial structure, to move away from the authoritarian and imperial model of building the structure of power and their responsibilities, to find new ways to effectively build the foundations of a democratic state, decisive power from the centre to the region, and to develop the educational system in the regions.*

*The study found that: Ukrainian state-building took place in difficult conditions of public activity and confrontation of political and individual worldviews, which were not easy to comprehend and understand in terms of their content. But life demanded a new strategy, political will and responsibility for state-building and its future. The state-building processes and the development of local authorities were complicated by internal and external processes: the confrontation of political forces, the 'atamanism', the war with 'Soviet Russia', the 'White Guard' marches on Moscow and the capture of Kyiv and part of Ukrainian territories, attempts to flirt with aggressors, etc. The research methods used by the authors were comprehensive historical analysis, comparison (of events, facts, worldviews), modelling of historical processes and results, etc. The authors came to the conclusions: the historical processes of Ukrainian state-building, the formation of the state policy on regional development of the governance system and effective communication 'centre-regions' took place in difficult conditions of the post-colonial past, lack of unity in understanding the strategy of development of regional governance, education system and achievement of effective results.*

**Key words:** *power vertical, national model, development culture, democratisation, local self-government.*